

Hazenmerenven GOB PLAN

P21053_PA

6 april 2022

1. Inleiding

Brabants Landschap is voornemens om met een bijdrage uit het Groen Ontwikkelfonds Brabant, een gedeelte van een perceel landbouwgrond in de Pannenhoef om te vormen naar waardevolle nieuwe natuur. Dit deel (4,8454 ha) is vrijgekomen uit de pacht. De ontwikkeling is in het kader van de realisatie van het Natuurnetwerk Brabant (NNB). Met dit projectplan vraagt Brabants Landschap inrichtingssubsidie aan.

<i>Kadastraal perceel</i>	<i>Oppervlak perceel totaal</i>	<i>Inrichting NNB (inrichtingssubsidie)</i>
ZDT 02 A 1609	70,9200 ha	4,8454 ha

Tabel 1 kadastrale percelen in GOB-aanvraag.

2. Projectgebied

Het projectgebied ligt in gemeente Zundert nabij natuurgebied de Pannenhoef. In combinatie met aangrenzende natuurgebieden in de omgeving vormt het een uitgestrekt groen lint vanaf de Belgische grens tot aan Breda. Bijvoorbeeld de Lange Maten, de Pannenhoef en de Vloeiweide. Deze gebieden vertellen de verhalen van turfwinning, landgoederen en cultuurhistorie. Ook zijn het belangrijke leefgebieden voor zeldzame soorten zoals Moeraswolfskluuw, Klokjesgentiaan en Beenbreek. Het projectgebied is op figuur 1 weergegeven op de kadastrale kaart.

Figuur 1: kadastrale kaart

3. Doelstellingen

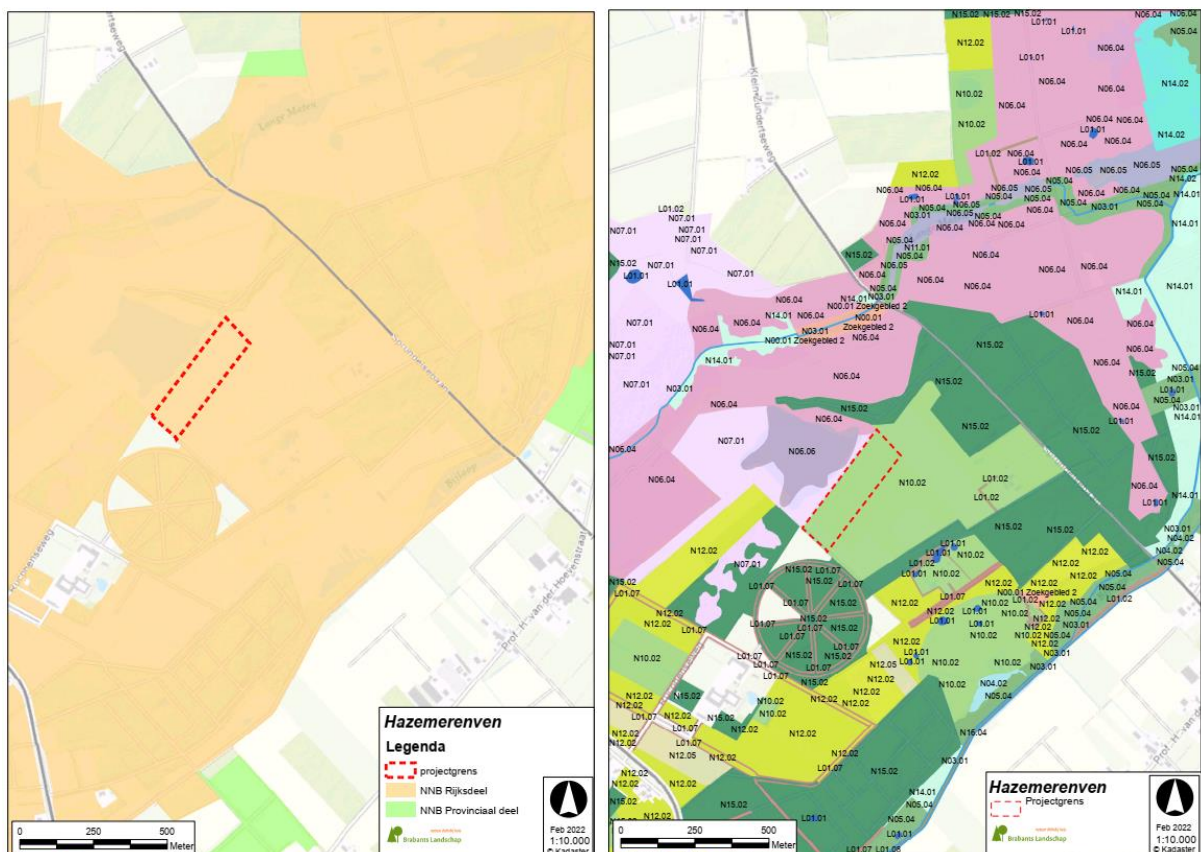
Met dit planvoornemen wil het Brabants Landschap nieuwe natuur inrichten in het Natuurnetwerk Brabant. De gronden zijn in het Natuurnetwerk Brabant aangewezen als rijks NNB. Het ambitietype is volgens het natuurbeheerplan N 10.02 Vochtig Hooiland.

Brabants landschap is voornemens om het Hazemerenven (N06.05 Zwak gebufferd ven) in haar oorspronkelijk profiel te leggen. Rond 2008 is al een groot deel van het ven hersteld. Echter kon het ven niet volledig in haar oude vorm hersteld worden doordat de grond deels verpacht werd voor landbouwkundig gebruik. Nu het niet gerealiseerde deel van het ven vrij is gekomen uit de pacht wil Brabants Landschap de oorspronkelijke vorm van het ven herstellen.

Er is dus sprake van een verzoek om het ambitietype te wijzigen. Voor de toelichting wordt verwezen naar hoofdstuk 6.

Subsidiemogelijkheden GOB

Tot slot is het projectgebied op de subsidiekaart van het Groen Ontwikkefonds Brabant aangewezen als 'Nog in te richten enclave'. Dit betreft een groter gebied dat ten zuidoosten is gelegen van de Hazemereren. Echter is het overgrote deel van dit gebied in landbouwkundig gebruik waardoor deze opgave niet meegenomen kan worden in deze inrichting.

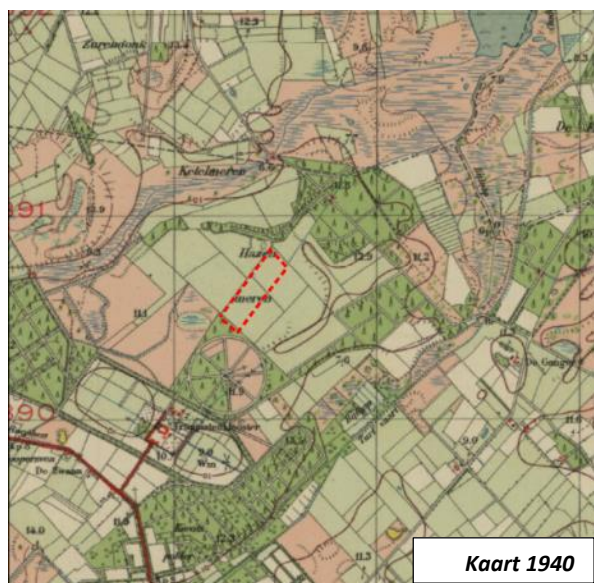
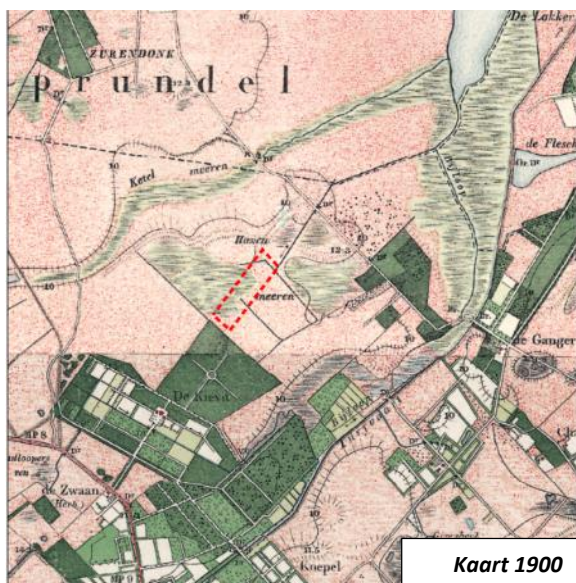

Figuur 2: NNB-kaart en ambitiekaart

4. Landschapsanalyse

4.1 Historische topografie

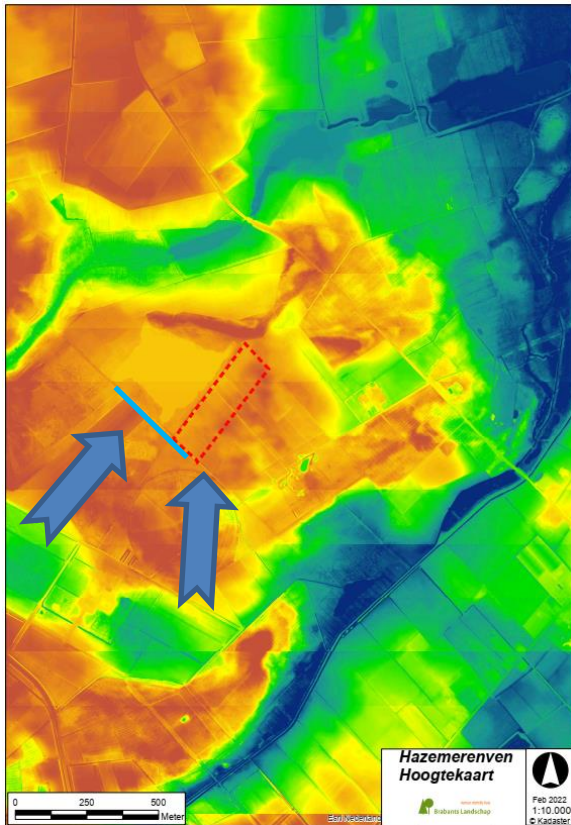
In onderstaand figuur zijn de topografische kaarten van 1900, 1940 en 2010 weergegeven. Op deze kaarten zijn de belangrijkste ontwikkelingen van het Hazemerenvan zichtbaar. Op de kaart van 1900 is het Hazemerenvan nog zichtbaar op de kaart. De omgeving bestaat voornamelijk uit moeras, heide en beekdalen. Aan de zuidoostzijde zijn in cultuur gebrachte gronden aanwezig. Dit is boerderij de Kievit, onderdeel de abdij Maria Toevlucht. Het Hazemerenvan blijft aanwezig tot 1930-1940. Omstreeks 1940 is het gebied volledig in gebruik genomen voor landbouw. Dit blijft tot ruim in de jaren 2000. Rond 2010 is het ven weer gedeeltelijk zichtbaar op de kaart.

Figuur 3: Historische kaarten

4.2 Hoogteligging

Het projectgebied ligt op een hoger gelegen deel in de omgeving. De hoogte varieert tussen de 10,90m+ NAP en een 11,60m +NAP. Vanaf de aangrenzende hoge grond stroomt het water richting het Hazemerenvan af. Dit is een belangrijke aanvoer van het regenwater afhankelijk van. Langs het Hazemerenvan ligt echter nog een ontwateringssloot. De sloot is uit de periode dat het gebied in agrarisch gebruik was. Deze sloot vangt het schoon natuurwater af werkt verdrogend voor het ven.

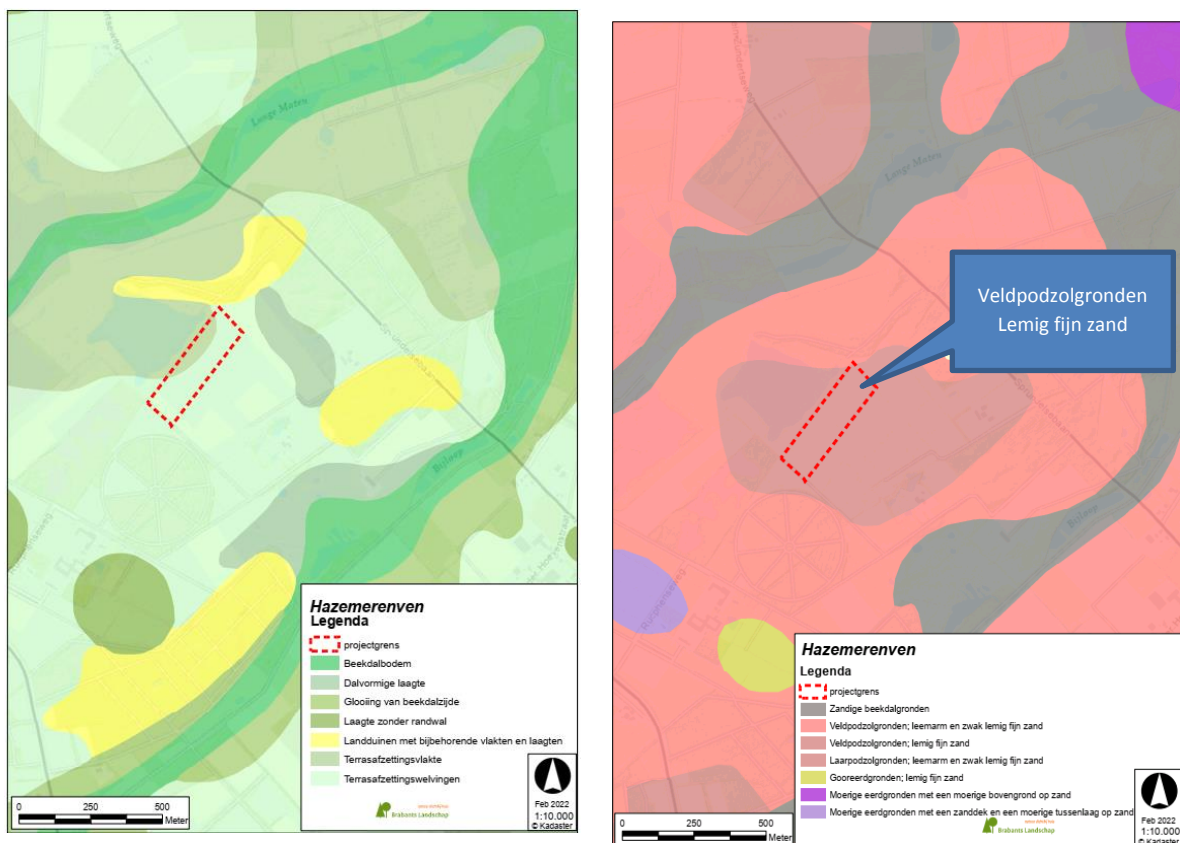
Figuur 4: Hoogtekaart

4.3 Bodem

De geomorfologie in het projectgebied is gekarteerd als Veldpodzolgronden. Deze gronden bestaan voornamelijk uit lemig fijn zand. Uit veldboringen blijkt dat de venbodem ook uit een leemlaag bestaat. Het ven wordt dus voornamelijk gevoed door regenwater. Op de geologische bodemkaart ligt het gebied op de rand van terrasafzettingen en terraswelling.

De heersende grondwatertrap in het projectgebied is grondwatertrap V. Dit betekent dat de gemiddeld hoogste grondwaterstand (GHG) maximaal 40 cm beneden maaiveld is. De gemiddeld laagste grondwaterstand (GLG) bevindt zich dieper dan 120 cm beneden maaiveld.

De afgelopen jaren is het landgebruik agrarisch geweest. Daardoor is de bovengrond geroerd en vermist. Uit de boringen blijkt dat de bouwvoor gemiddeld 40 cm dik is. In de huidige situatie is de botanische waarde laag.

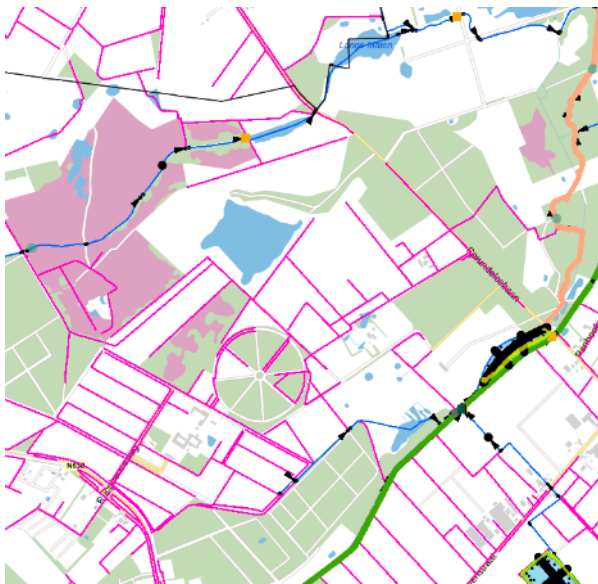
Figuur 5: geologische- en geomorfologische kaart

4.4 Hydrologie

Het projectgebied maakt onderdeel uit van de Natte natuurparel de Pannenhoef. Verdroging dient in deze gebieden teruggedrongen te worden. In de afgelopen jaren hebben diverse maatregelen plaatsgevonden zoals het dempen van sloten, plaatsen van stuwen en het afgraven van gronden. Onder andere tijdens ruilverkaveling de Weerrijs-Zuid en natuurherstel de Lange Maten. Ook dit planvoornemen draagt bij aan het herstellen van de natte Natuurparel.

Op de leggerkaart van waterschap Brabantse zijn de watergangen in het projectgebied als B-watergangen gekarteerd. Deze watergangen zijn aanwezig voor de lokale ontwatering van het (landbouw)gebied. De watergangen monden uiteindelijk uit in het beekdal van de Bijloop.

Het Hazemerenvan ligt hydrologisch geïsoleerd van het grondwater. De bodem van het ven bestaat namelijk uit een leemlaag welke circa 0,80m tot 1m onder maaiveld ligt. Hierdoor hebben grondwaterfluctuaties nagenoeg geen effect op het ven. Bij uitbreiding van het ven is het dan ook noodzakelijk dat er geen 'lekkages' ontstaan door het doorbreken van de leemlaag.

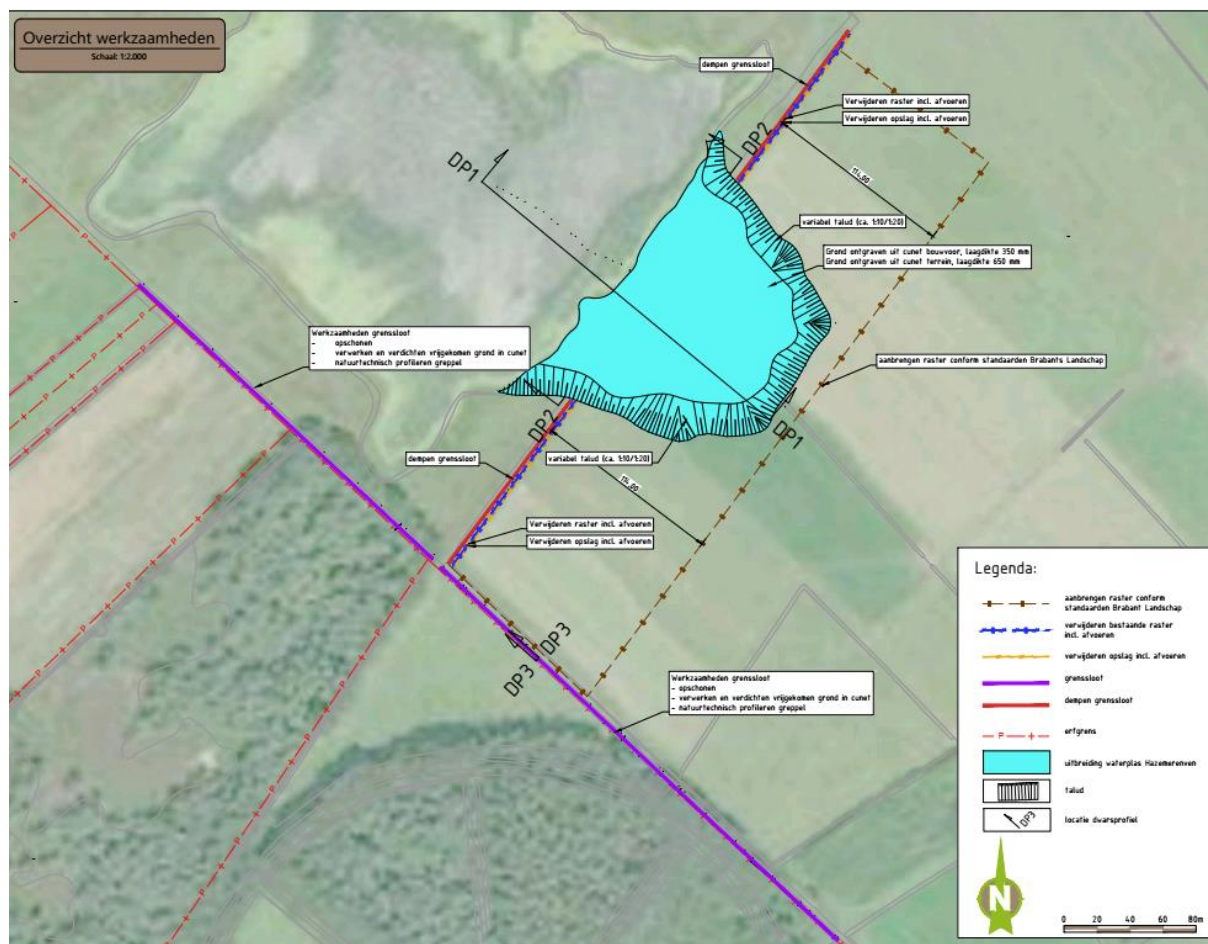
Figuur 6: Uitsnede leggerkaart

4.5 Ecologie

In en rondom het ven zijn de afgelopen jaren diverse watervogels zoals de Rietgors, Watersnip, Tureluur, Wintertaling en Wulp waargenomen. Ook vlinders zoals Bruinblauwtje, Bruin Zandoogje en Zwartspruitdikkopje zijn waargenomen. De flora is kenmerkend voor een zwak gebufferd ven. Bijvoorbeeld Veelstengelige Waterbies, Moerashersthooi, Draadzegge en Gestreefd Glaskroos hebben zich gevestigd in het ven. Op de projectlocatie is actief landbouw bedreven, de natuurwaarde is nihil.

5. Inrichtingsplan

Op onderstaand figuur is een uitsnede van het ontwerp weergegeven. Voor het ontwerp wordt verwezen naar bijlage 2. Het uitvoeringsontwerp evenals de kaart met oppervlakten voor de natuurbeheertypen zijn hierin weergegeven. De inrichtingsmaatregelen zijn toegelicht in hoofdstuk 6.

Figuur 7: Uitsnede ontwerp

Inrichtingseenheden:

Code	Landschapselement/ natuurdoeltype	Oppervlak
N06.05	Zwak gebufferd ven	13.457 m ²
N12.02	Kruiden- en faunarijck grasland	34.997 m ²
		48.454 m²

Tabel 2: oppervlak inrichtingseenheden

6. Toelichting inrichtingsmaatregelen

6.1. Wijziging natuurdoeltype

Het Hazemerenvan maakt onderdeel uit van Natte Natuurparel Pannenhoef. Het doel in Natte Natuurparels is zorgen voor de juiste voorwaarden voor water afhankelijke natuur. Natte Natuurparels zijn veelal verdroogd, waardoor er ingezet wordt op hydrologisch herstel. Zo ook in de Pannenhoef.

In de afgelopen jaren hebben er al maatregelen plaatsgevonden ten behoeve van hydrologisch herstel. Onder andere in de Lange Maten en in het beekdal van de Bijloop zijn ingrijpende maatregelen uitgevoerd. Doordat het projectgebied werd verpacht, is dit planvoornemen niet meegenomen in de herstelmaatregelen. Na onderhandeling is het projectgebied recent vrijgekomen voor natuurherstel.

Voor de Natte Natuurparel Pannenhoef is het in stand houden en herstellen van vennen een belangrijk speerpunt. Bij het herstellen van de Hazemerenvan wordt er gestreefd naar lokaal hydrologisch herstel zodat soorten van een zwak gebufferd milieu hier weer kunnen groeien.

Daarnaast ontstaat er met de uitvoering van dit planvoornemen verdere vernatting van de vochtige heide in de Lange Maten. Dit is gunstig voor soorten als dopheide, witte snavelbies en klokjesgentiaan.

Een wijziging van het ambitietype N 10.02 Vochtig Hooiland naar N06.05 Zwak gebufferd ven en N12.02 Kruiden- en faunarijk grasland wordt dan ook voorgesteld.

6.2. Maatregelen

1. Uitbreiding ven

Het doel is om het ven in haar oorspronkelijke profiel te leggen. De uitbreiding van het ven zorgt voor (extra) leefgebied voor watervogels, amfibieën en libellen. Het ven is bijvoorbeeld geschikt leefgebied voor de Heikikker en Vinpootsalamander. Uit de landschapsanalyse blijkt ook dat diverse watervogels gebruik maken van het ven. Ook is er na de realisatie meer ruimte voor de oevervegetatie welke zich heeft gevestigd in het Hazemerenvan. Bijvoorbeeld Vlottende Bies, Moerashersthoen en Pilvaren.

Tijdens de uitvoering zijn er diverse aandachtspunten voor een geslaagd resultaat. Het is noodzakelijk om geen lekkages in het ven te creëren. Daarom zijn er veldboringen uitgevoerd om de leemlaag in beeld te brengen. Op basis van deze boringen is de bodemdiepte bepaald. Het ven wordt met een grondwerkmodel en onder begeleiding ontgraven. Hiermee wordt het doorbreken van de leemlaag voorkomen.

Bovendien zorgen we dat de oevervegetatie zich zo snel mogelijk gaat ontwikkelen op de kale oevers. Kale oevers kunnen interessant zijn voor ganzen die weer zorgen voor vermesting in het ven. Ook soorten zoals Watercrassula hebben baat bij een kale oever en kunnen meegevoerd worden door foeragerende vogels. Op de kaal gegraven oevers wordt vegetatie geënt van de bestaande oevers.

2. Dempen sloot

Ten westen van het Hazemerenvan loopt een afvoerende watergang. Deze watergang wordt gedempt, zodat het afstromende water niet wordt afgevangen voordat het ven bereikt wordt. Hierdoor is het ven minder gevoelig voor droogval en wordt het water langer vastgehouden in het gebied. De watergang welke gedempt wordt is een B-watergang van waterschap Brabantse Delta.

3. Kruiden- en faunairijk grasland (N12.02)

Rondom het ven wordt Kruiden- en faunairijk grasland ontwikkeld. Het doel is om in te zetten op vegetatiestructuren. Houtige begroeiing wordt vermeden. Schaduwwerking en bladval (eutrofiëring) hebben namelijk een negatief effect op de ontwikkeling van het ven. Te verwachten soorten in het kruiden- en faunairijk grasland zijn Kamgras en Struisgras. Ook zijn de graslanden doorgaans insectenrijk. In en rondom het gebied zijn verschillende vlindersoorten waargenomen. Zij hebben baat bij het kruiden- en faunairijk grasland.

Er wordt bewust gekozen om ook in de zone rondom het ven af te wijken van het ambitietype. Voor ontwikkeling van vochtig Hooiland zou ontgraving van de bouwvoor nodig zijn (ongeveer 40 cm). Echter is het wenselijk om er een redelijk hoogteverschil te hebben tussen het maaiveld en het ven. Hierdoor wordt het zuidwestelijk natuurwater van de hoger gelegen gronden niet afgevangen door een laagte voordat het ven bereikt wordt. Daarnaast moet voorkomen worden dat via de laagte eutroof landbouwwater het ven instroomt. Door de zone rondom het ven even hoog te houden als het landbouwperceel werkt de strook rondom het ven als een scheidings- en bufferingszone.

4. Terreinvoorzieningen

Tussen het projectgebied en de aangrenzende landouwingronden wordt een afrastering geplaatst. De projectlocatie wordt opgenomen in het (zeer) extensieve begrazingsbeheer. In de ontwikkelingsfase is het beperken van vertrapping van de venoever een aandachtspunt. Hierdoor kan er overmatige groei van Pitrus ontstaan. De begrazing wordt pas toegelaten nadat de geënte oever zich heeft ontwikkeld. Daarna wordt de ontwikkeling van de oever gemonitord door de terreinbeheerder.

6.3. Doelsoorten

Door de variatie in het ontwerp draagt het plan bij aan leefgebied van veel verschillende soorten. Het plan draagt voornamelijk bij aan het creëren van extra vestigingsplaats voor flora welke specifiek bij vennen voorkomen. Belangrijke doelsoorten zijn dan ook de Vlottende bies, Pilvaren en Moerashertshooi. Ook waterminnende vogels zoals Rietgors, Watersnip en Wintertaling profiteren van de ontwikkeling.

Vlottende bies

Pilvaren

Rietgors

Watersnip

7. Vervolgbeheer

De projectlocatie wordt door Brabants Landschap beheerd. Als gecertificeerd natuurbeheerder in het kader van SNL wordt het beheer en onderhoud opgenomen in de reguliere beheersystematiek. In onderstaande paragrafen is het beheer kort toegelicht.

Ven

In het beheerplan de Pannenhoef wordt ingezet op instandhouding en ontwikkeling van de soortenrijkdom in vennen. Het beheren van vennen is zeer extensief. Houtige begroeiing op de oever wordt periodiek verwijderd. Een open oevervegetatie is namelijk het streven. De volledige projectlocatie wordt opgenomen in zeer extensief beweidingsbeheer.

Kruiden- en faunairijk grasland

Het doel van het beheer is om structuurvariatie te ontwikkelen in het Kruiden- en faunairijke grasland. Tegengaan van pitrusvorming en verbossing is hierbij een belangrijk aandachtspunt. Het beheer is gericht op verschrallen. Dit gebeurt door middel van zeer extensieve begrazing. Zo nodig wordt het perceel in de eerste jaren enkele keren per jaar gemaaid waarbij het maaisel wordt afgevoerd. Maaien gebeurt na de zaadsprong. Jaarlijks vindt een evaluatie plaats of aanvullend maaien op het beweidingsbeheer nodig is.

8. Risicoanalyse

<i>Risico (met omschrijving)</i>	<i>Kans</i>	<i>Consequenties</i>	<i>Beheersmaatregel</i>	<i>Verantwoordelijke partij</i>
Lekkages venbodem	Middel tot hoog	Droogval ven	Laagsgewijs ontgraven onder toezicht	Brabants Landschap
Verbossing oever	Middel tot hoog	Verlanding en ven en verdrukking waardevolle oevervegetatie	Afzetten houtige gewassen.	Brabants Landschap
Vermesting en verzuring	Middel tot hoog	Verdrukking van waardevolle flora door snelgroeiende planten	Voorkomen dat eutroof landbouw water het ven in spoelt Baggeren indien nodig	Brabants Landschap

Tabel 2 risico's van het project

9. Communicatie

Op de website van Brabants Landschap is onder het item “Werk in Uitvoering” speciaal voor werkzaamheden in het kader van het Groen Ontwikkelfonds Brabant, een vaste projectpagina voor inrichtingsprojecten gemaakt. Hier wordt aandacht besteed aan specifieke natuur- en landschapsinrichting, kan informatie verstrekt worden over welke natuurwaarden worden gerealiseerd en tot slot kan de link van deze website gedeeld worden op Facebook en Twitter.

10. Doelstelling na uitvoering

Na realisatie van het genoemde natuurdoeltype op de projectlocatie wordt 4,8175 ha ingericht als nieuwe natuur in het NNB Provinciaal netwerk.

11. Foto's huidige situatie

In deze paragraaf zijn de foto's van de huidige situatie weergegeven.

Bijlage I Overzicht percelen

invulling rijks NNB							
Perceel	Kad. Nr	Aankoop nr BL	ha	Huidig gebruik	NNB status	ambitietype	Natuurbeheertype
1	ZDT 02 A 1609	n.v.t.	70,9200 ha (waarvan 4,8175 ha wordt ingericht)	agrarisch	Rijks	N10.02	N06.05 N12.02

Bijlage 2 ontwerp

2.1. Uitvoeringsontwerp separaat bijgevoegd